

Cirkulärnr: 1994:162

Diariernr: 1994:2189

Handläggare: Irene Reuterfors-Mattsson

Avdsek: Komrätt

Datum: 1994-09-08

Mottagare: Kommunstyrelsen
Kommunalförbunden

Rubrik: Ändringar i kommunallagen m.m.

Bilagor: 1 Lag (1994:690) om ändring i kommunallagen (1991:900)

2 Kommentrar till lag om ändring i kommunallagen

3 Lag (1994:998) om ändring i kommunallagen (1991:900)

4 Kommentrar till lag om ändring i kommunallagen

5 Lag (1994:692) om kommunala folkomröstningar

6 Kommentrar till lag om kommunala folkomröstningar

7 Lag (1994:694) om ändring i lagen (1993:1298) om ändring i sekretesslagen (1980:100)

8 Kommentrar till lag om ändring i lagen om ändring i sekretesslagen

9 Lag (1994:693) om rätt för kommuner, landsting och kyrkliga kommuner att lämna internationell katastrofhjälp och annat bistånd

10 Kommentrar till lag om rätt för kommuner, landsting och kyrkliga kommuner att lämna internationell katastrofhjälp och annat bistånd

11 Lag (1994:686) om försöksverksamhet med medborgarkontor

12 Kommentrar till lag om försöksverksamhet med medborgarkontor

13 Lag (1994:695) om ändring i kommunalförbunds-lagen (1985:894)

14 Kommentrar till lag om ändring i kommunalförbunds-lagen

Handläggare
Irene Reuterfors-Mattsson/UG

1994-09-08

Kommunstyrelsen

Kommunalförbunden

Ändringar i kommunallagen m.m.

Riksdagen har antagit ändringar i *kommunallagen* (1991:900), SFS 1994:690, antagit en ny *lag om kommunala folkomröstningar*, SFS 1994:692, samt beslutat om ändring i *sekretesslagen* (1980:100), SFS 1994:694. Förarbetena till dessa lagändringar återfinns i prop. 1993/94:188, bet. 1993/94:KU 40.

Riksdagen har vidare antagit en ny *lag om rätt för kommuner, landsting och kyrkliga kommuner att lämna internationell katastrofhjälp och annat bistånd*, SFS 1994:693, och antagit ytterligare en ändring i *kommunallagen* SFS 1994:998. Förarbetena till dessa lagändringar återfinns i prop. 1993/94:189, bet. 1993/94:KU 41 respektive i prop. 1993/94:115, bet. 1993/94:KU 40 och 44.

En lag om *försöksverksamhet med medborgarkontor* har beslutats av riksdagen i SFS 1994:686. Förarbetena är prop. 1993/94:187, bet. 1993/94:KU 39. Slutligen har en ändring införts i *kommunalförbundslagen* (1985:894), SFS 1994:695, bet. 1993/94:KU 44.

Ändringarna grundar sig främst på Lokaldemokratikommitténs slutbetänkande *Lokal demokrati i utveckling*, SOU 1993:90, och kommitténs delbetänkande *Kommunal tjänsteexport och internationellt bistånd*, SOU 1993:77.

Samtliga ändringar trädde i kraft den 1 juli 1994 utom ändringen i kommunallagen, SFS 1994:998, ändringen i kommunalförbundslagen, SFS 1994:695 och ändringen i sekretesslagen, SFS 1994:694, som träder i kraft den 1 januari 1995. De nya reglerna om fyraåriga mandattider gäller dock från och med 1994 års val.

SAMMANFATTNING AV ÄNDRINGARNA OCH NYHETERNA

1 Kommunallagen

- Nämndernas ansvar enligt kommunallagen skall omfatta även sådan verksamhet som nämnden lämnar över till annan på entreprenad.
- När en kommun eller landsting lägger ut verksamhet på entreprenad till någon annan än ett helägt kommunalt företag, skall kommunen eller landstinget tillförsäkra sig möjligheter att kontrollera och följa upp verksamheten.
- Fullmäktige får rätt att vid ett politiskt majoritetsskifte i fullmäktige under löpande mandattid återkalla uppdragen för samtliga förtroendevalda i en nämnd.
- Vissa särregler i kommunallagen för Stockholms stad tas bort.
- Kommuninnevånare kan i fullmäktige väcka fråga om kommunal folkomröstning om de har stöd av minst 5 procent av de kommunalt röstberättigade. En särskild lag om förfarandet vid folkomröstningar har införts.
- Fullmäktige får medge att en nämnd håller offentliga nämndsamtalen. Undantag gäller i ärenden om myndighetsutövning och i ärenden som omfattas av sekretess.
- Jävsreglerna rörande dubbla engagemang i en nämnd och i ett kommunalt företag har skärpts. Regler om verkan av jäv har införts.
- Personalföreträdarna har inte längre rätt att närvara vid handläggningen i en nämnd av ärenden som avser beställning eller upphandling av varor och tjänster.
- Fullmäktige får besluta att en nämnd får överlåta driften av en viss institution eller anläggning till ett självförvaltningsorgan som består av brukare och personal.
- Den kommunala avgiftsmakten har skrivits in i kommunallagen.
- Självkostnadsprincipen har skrivits in i kommunallagen.
- Ledamöterna och ersättarna i fullmäktige och i styrelsen skall väljas för fyra år i stället för tre.

2 Lag om kommunala folkomröstningar

- Fullmäktige beslutar om hur folkomröstningen skall genomföras bl.a. dag för omröstningen, omröstningsdistrikt och lokal, och den fråga och de svarsalternativ som skall ställas.
- Den kommunala valnämnden ansvarar för genomförandet av folkomröstningen
- Röstlängd skall framställas och röstkort skall upprättas av skattemyndigheten i det län i vilket kommunen ligger. Skattemyndigheten har rätt till ersättning för kostnaderna.

3 Sekretesslagen

– Ett internt erbjudande i en kommunal upphandling skall från sekretesssynpunkt behandlas på samma sätt som ett anbud från en utomstående anbudsgivare.

4 Lag om rätt för kommuner, landsting och kyrkliga kommuner att lämna internationell katastrofhjälp och annat bistånd

– Den tidigare rätten att ge utrustning som kan avvaras har kompletterats med en rätt för kommuner och landsting att även ge bistånd i form av utrustning, rådgivning, utbildning eller i form av ekonomiskt stöd för att genomföra utbildning och rådgivning. De nya formerna av bistånd får dock endast lämnas till länder som får svenskt statligt bistånd och efter regeringens tillstånd.

– Vad gäller kommunernas och landstingens rätt att bedriva tjänsteexport har inte gjorts någon ändring.

5 Försöksverksamhet med medborgarkontor

Regeringen föreslår en femårig försöksverksamhet med medborgarkontor med början den 1 juli i år. Försöksverksamheten innebär att kommunerna får befogenhet att sluta samverkansavtal med bl a statliga myndigheter om service och rådgivning.

6 Kommunalförbundsagen

Ledamöterna och ersättarna i förbundsfullmäktige eller förbundsdirektion skall väljas för fyra år i stället för tre år. Valet skall förrättas av de nyvalda fullmäktige det år då val i hela riket till kommunfullmäktige och landstingsfullmäktige har ägt rum. Även ledamöter och ersättare i förbundsstyrelsen skall väljas för fyra år.

KOMMENTAR TILL ÄNDRINGARNA OCH NYHETERNA

I bilagorna finns lagtext och kommentarer till samtliga lagändringar och nyheter (dock inte de särskilda regler som gäller för Stockholms stad). Kommentarer utgör en sammanfattning av vad som sägs i propositionerna 1993/94:188 "Lokal demokrati", 1993/94:115 "Valperiodens längd och vissa andra grundlagsfrågor", 1993/94:189 "Kommunal biståndsverksamhet" och 1993/94:187 "Försöksverksamhet med medborgarkontor".

Frågor besvaras av alla jurister på Kommunalrättssektionen, tfn vx 08/772 41 00.

SVENSKA KOMMUNFÖRBUNDET
Kommunalrättssektionen

Håkan Torngren

Irene Reuterfors-Mattsson

Bilagor

Kommunallagen

- 1 Lag (1994:690) om ändring i kommunallagen (1991:900)
- 2 Kommentrar till lag om ändring i kommunallagen
- 3 Lag (1994:998) om ändring i kommunallagen (1991:900)
- 4 Kommentrar till lag om ändring i kommunallagen

Kommunala folkomröstningar

- 5 Lag (1994:692) om kommunala folkomröstningar
- 6 Kommentrar till lag om kommunala folkomröstningar

Sekretesslagen

- 7 Lag (1994:694) om ändring i lagen (1993:1298) om ändring i sekretesslagen (1980:100)
- 8 Kommentrar till lag om ändring i lagen om ändring i sekretesslagen

Internationellt bistånd

- 9 Lag (1994:693) om rätt för kommuner, landsting och kyrkliga kommuner att lämna internationell katastrofhjälp och annat bistånd
- 10 Kommentrar till lag om rätt för kommuner, landsting och kyrkliga kommuner att lämna internationell katastrofhjälp och annat bistånd

Medborgarkontor

- 11 Lag (1994:686) om försöksverksamhet med medborgarkontor
- 12 Kommentrar till lag om försöksverksamhet med medborgarkontor

Kommunalförbund

- 13 Lag (1994:695) om ändring i kommunalförbundsagen (1985:894)
- 14 Kommentrar till lag om ändring i kommunalförbundsagen

Bilaga 10

1 (2)

Kommentrar till lag om rätt för kommuner, landsting och kyrkliga kommuner att lämna internationell katastrofhjälp och annat bistånd

1 §

Paragrafen motsvarar 1 § i 1991 års lag. Den har samma innehåll i sak.

Utökad rätt att ge bistånd

2 §

Kommuners, landstings och kyrkliga kommuners rätt att lämna internationellt bistånd *utvidgas* till att även omfatta rätt att lämna bistånd i form av *annan utrustning, rådgivning, utbildning eller på annat sätt* till länder där nödsituation råder. *Kontant stöd* får, utöver vad som gäller i dag, endast lämnas för att genomföra utbildning och rådgivning. Den utvidgade rätten att lämna bistånd gäller endast under förutsättning att *regeringen har lämnat tillstånd* till det och att biståndet ges till länder som får *svenskt statligt bistånd*.

Begränsningen till länder som får svenskt statligt bistånd avser att förhindra att den utvidgade rätten att lämna bistånd kommer i strid med den nationella biståndspolitikerna. Eftersom rätten att lämna bistånd är begränsad till länder som direkt får svenskt statligt bistånd omfattar den inte länder där frivilliga eller kyrkliga hjälporganisationer verkar med hjälp av statliga bidrag. Med bistånd som kan lämnas med stöd av paragrafen avses exempelvis hjälp med uppbyggnad av samhällsstrukturer, en fungerande lokal demokrati, hjälp med konstruktion av infrastruktur, avloppsrening. Eftersom biståndsbegreppet är omfattande kan ytterligare ledning för tillämpning av bestämmelsen sökas i den verksamhet som SIDA och BITS bedriver.

Kontant stöd

Den enligt lagen utvidgade kommunala kompetensen omfattar inte rätten att anslå direkt penningbistånd. Kommunen får dock ge kontant stöd för att bekosta utbildning eller rådgivning. Vidare får kommunen anslå medel för andra kostnader som har ett samband med utbildning och rådgivning såsom t.ex. resor och uppehälle. Detta gäller även om inte kommunen själv bekostar utbildningen direkt.

Tillstånd av regeringen

Rätten att lämna bistånd är enligt paragrafen också knuten till att regeringen har lämnat tillstånd till det. För att förhindra att antalet tillståndsärenden hos regeringen blir alltför många föreslås i förarbetena till lagen att tillstånd till biståndsverksamhet i de flesta fall bör kunna ges en mer generell inriktning. En kommun skulle exempelvis kunna få ett generellt tillstånd att göra biståndsinsatser inom ramen för kommunens vänortssamarbete i enlighet med ett antaget program. I tillståndet kan regeringen föreskriva närmare om villkoren för tillståndet, exempelvis storleken på biståndet. Om kommunen därefter, under den tid som tillståndet gäller, önskar att ge ytterligare bistånd krävs en särskild ansökan.

Kontroll av biståndets användning

3 §

Genom paragrafen åläggs kommunerna en skyldighet att i den utsträckning som är rimlig och möjlig se till att bistånd som lämnats med stöd av 2 §, dvs. allt bistånd som inte avser utrustning som kan avvaras, kommer till avsedd användning. I många fall finns möjlighet för kommunen själv, exempelvis vid besök, att kontrollera hur biståndet använts. För det fall kommunerna själva saknar möjlighet att direkt kontrollera att det lämnade biståndet kommer till avsedd användning, bör de i samband med att biståndet lämnas ställa krav på att mottagaren av biståndet i efterhand redovisar hur detta har använts. I de fall enskilda kommuners biståndsgivning ingår som en del av en mer omfattande biståndsgivning och där samarbete och samordning sker med exempelvis en statlig myndighet kan kontrollen lämpligen ske genom den statliga myndighetens försorg.

4 §

Paragrafen motsvarar 2 § i 1991 års lag. Den har samma innehåll i sak.

Bilaga 12

1 (2)

Kommentar till lag om försöksverksamhet med medborgarkontor

Syftet med medborgarkontoren är att skapa en lättillgänglig och effektiv samhällsservice för medborgarna. Något särskilt ekonomiskt stöd för det lokala utvecklingsarbetet skall inte anvisas, utan tanken är att finansieringen av försöksverksamheten skall ske genom omprioriteringar av resurser inom kommunerna och de statliga myndigheterna m.fl.

Avtal med myndigheter m.fl.

1 §

Kommuner ges befogenhet att sluta *samverkansavtal* med statliga myndigheter, allmänna försäkringskassor eller landsting om att åt dessa utföra vissa begränsade förvaltningsuppgifter som inte innebär *myndighetsutövning*. Vad det främst blir frågan om är service och rådgivning av enklare och mer rutinbetonat slag. Kommuner får också rätt att sluta avtal med enskilda inom ramen för den kommunala kompetensen. En förutsättning för att en kommun skall kunna sköta sådana uppgifter är att det får anses vara ett allmänt intresse för kommunmedlemmarna. Tänkbara uppgifter är att boka och eventuellt sälja biljetter för teatrar, trafikföretag, resebyråer m.fl., informera om föreningar och ta emot medlemsansökningar samt förmedla

bostäder hos privata fastighetsföretag. Ett samverkansavtal som ingås av en kommunal nämnd torde formellt behöva godkännas av kommunfullmäktige.

Avtalets form och godkännande av regeringen

2 §

I paragrafen regleras inte hur lång tid varje avtal skall omfatta. Avtalen kan också slutas för kortare tid än fem år. Regeringen skall godkänna avtalet innan verksamheten får sättas i gång. Syftet med detta är att regeringen på så sätt får kontroll över de uppgifter som statliga myndigheter och andra avser att lämna över till kommunerna.

Verksamhetsredovisning

3 §

Regeringens möjlighet att följa försöksverksamheten är beroende av att den får kontinuerlig information från de inblandade avtalsparterna om hur verksamheten bedrivs. Syftet med försöksverksamheten är att få ytterligare kunskaper och erfarenheter om hur ett organiserat samarbete över kommunala och statliga myndighetsgränser kan utformas. Det är därför viktigt att redogörelsen blir så fyllig som möjligt.

Återkallande av godkännande m.m.

4 §

Återkallelse av ett godkännande kan t.ex. komma i fråga vid ändrad lagstiftning eller om den ena parten är missnöjd med hur verksamheten kommit att bedrivas. Återkallelse kommer också att kunna tillgripas som en sista utväg för att avveckla en verksamhet som är olämplig eller sköts på ett olämpligt sätt.

5 §

Syftet med bestämmelsen är att regeringen även skall hållas informerad om när ett samarbete upphör.